

Puncto pretsch e prestaziun – l'AVS porscha meglra renta

Pajas bassas e mesaunas profiteschian da l'emprima e betg da la segunda pitga

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Las pajas creschan e las rentas sa sminueschan – era sche l'economia marscha bain. Ils sindicats han preschentà ier lur analisa ed avertì che la proxima refurma sto meglierar las rentas da glied cun pajas bassas e mesaunas.** Che rentas sa sminueschan capita uschiglio mo en pajais da crisas. Ma en Svizra capita momentan gist gliez. Travail Suisse e l'Uniun sindacala svizra han avertì ier a Berna. Ina renta d'AVS e da cassa da pensiun na tanschia oz savens betg pli per «mantegnair in nivel da viver commensurà» sco quai che la constituziun prescriba. Responsabel per quest regress è la segunda pitga: Entant ch'i deva l'onn 2000 per in chapital da vegliadetgna da 100 000 francs anc ina renta da 7200 francs, datti oz mo anc pli 5870 francs. Cuzunt persunas che lavuran parzialmain èn assicuradas a moda insufficienta.

600 francs pli pauc il mais

Cifras alarmantas han las cassas da pensiun gist sezzas publitgà l'emna passada: Ina persuna cun ina paja annuala dad 80 000 francs ha reschavì avant tschintg onns anc 80 pertschient da questa summa suenter la pensiun. Oz èsi be pli 71 pertschient. Las rentas sajan sa sminuidas entaifer quatter onns per 600 francs il mais, di *Paul Rechsteiner*, president da l'Uniun sindacala svizra. «Il pegiurament deriva sulet da las rentas or da la segunda pitga.» E per l'avegnir vesi or anc mender.

Las rentas pegiureschan perfin tar persunas cun pajas creschentas, di *Daniel Lampert*, schefeconom sindical. Bain visibel daventia quest trend cuzunt tar las

rentas dad umens. Tar las dunnas stagnechian las rentas – quai dentant era mo perquai ch'ellas lavurian dapli.

La culpa èn ils tschains bass

La culpa per il pegiurament èn ils tschains bass. Las cassas da pensiun pajan in tschains main aut malgrà ch'ellas han cuntanschì en media renditas da tschintg pertschient ils ultims tschintg onns, di Lampert. Perquai survegnan lavurers ed emploiads a la fin da lur vita professiunala in chapital da renta pli stgars. Plinavant calculeschan las cassas lura anc la renta cun ina pli bassa tariffa da conversiun (Umwandlungssatz).

«Per pajas bassas e mesaunas porscha l'AVS la meglra relaziun tranter pretsch e prestaziun», di Lampert. Per il medem pretsch survegnian ins tar l'AVS dapli renta che tar la segunda pitga. Ina refurma da rentas stoppia porscher in mix ideal dad omaduas pitgas per mintga classa da paja.

Meglras rentas tar piazzas parzias

L'AVS assureschia l'entrada gia a partir da l'emprim franc da paja, di *Adrian Wüthrich*, president da Travail Suisse. En la segunda pitga cumenzia il process da spargnar pir a partir d'ina paja da 21 150 francs l'onn. Quai saja in grond dischavantatg per persunas che lavurian parzialmain u che hajan forsà duas piazzas parzias. Era la deducziun da coordinaziun saja in dischavantatg che chaschunia cuzunt tar dunnas rentas pli bassas.

Per ina refurma futura stoppian ins cuzunt examinar co ch'ins cuntanschia per persunas en piazza parziala la finami-

ra costituziunala da mantegnair in nivel da viver commensurà era suenter la pensiun. Memia blers daners gajan a perder en la segunda pitga, cuzunt sche las cassas da pensiun èn anc cumbinadas cun in'assicuranza da vita, ha crititgà *Mat-*

thias Kuert, manader da la politica sociala tar Travail Suisse. Ils lavurants hajan là trais grands dischavantatgs. Sco emprim finanziaeschan els anc ils gudogns dals acziunaris. Sco segund incasseschan las assicuranzas memia autas premias d'invali-

ditad e per survivors. E sco terz cuntanschian las assicuranzas pervi da bass ristgs era mo renditas bassas. Ina refurma da la segunda pitga stoppia, sch'ella veglia chattar acceptanza, sminuir questas renditas da daners.

Tatta, figlia e biadia – la refurma da rentas è ina sfida enorma: La generaziun giuvna duai pli tard survegnir rentas andantas e dunnas en piazza parziala betg pli avair dischavantatgs.